



De iurisprudencia et iure publico

JOG- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT
JOURNAL OF LEGAL AND POLITICAL SCIENCES

2024.

XV. évfolyam / Vol. XV

2. szám / No. 2

Főszerkesztő / Editor-in-Chief

PACZOLAY Péter

Társszerkesztők / Editors

BALÁSSY Ádám Miklós, FEJES Zsuzsanna, KOVÁCS Endre Miklós,
KÖNCZÖL Miklós, TÓTH J. Zoltán

Nemzetközi Tanácsadó Testület /
International Advisory Board

Dalibor ĐUKIĆ, Kateřina FRUMAROVÁ,
Ján ŠKROBÁK, Aleksandra SYRYT.

Kiadja a

Magyar Jog- és Államtudományi Társaság

Publishing

Hungarian Association of Law and Political Sciences



HU ISSN 1789-0446

ELŐSZÓ / PREFACE

AMBRUS István

A Mészáros Ádám emlékpályázatról - 1 -

TANULMÁNYOK / ARTICLES

BREZNYÁN Gergő András

A gyermekkor és kóros elmeállapot társtettességet felbontó jellegének vizsgálata a bírói gyakorlat tükrében - 2 -

HORVÁTH Csaba

A túllépés szabályozásának hiányosságai a felbujtás körében - 15 -

KOVÁCS Lili

Dogmatika és jogalkalmazás – gondolatok a tettesi és részesi cselekmények elhatárolásáról a költségvetési csalás bűncselekményénél - 32 -

LÁSZLÓ Balázs

A hazai bűncselekmény-fogalmak a Csemegi-kódex koráig - 46 -

SZAKMÁRY Péter

Az elfogási jog kérdései, különös figyelemmel a jogos védelem jogintézményével való kapcsolatra - 57 -

Breznyán Gergő András
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
joghallgató

XV. évfolyam | Vol. XV
2024/2. szám | No. 2/2024
Tanulmány | Article
www.mjat.hu

A gyermekkor és kóros elmeállapot társtetteséget felbontó jellegének vizsgálata a bírói gyakorlat tükrében*

ABSTRACT

The legal regulation of joint offenders dates back to the first Hungarian Criminal Code, which also implies that the judicial practice of this legal institution has a history of several decades and that there are few unclear questions of interpretation that could raise problems in practice. This paper deals with one such issue, which has apparently been settled for decades, namely the legal assessment of the involvement of children and persons with mental disorders in the perpetration of a crime as joint offenders. In addition to presenting the taxonomic position of infancy and mental disorder in the broader criminal law context, this paper seeks to highlight the contradictions of the legal interpretation regarding these two categories of persons by contrasting the judicial practice of different legal instruments. As well as outlining the problems, the paper also presents an alternative solution that could help to resolve these contradictions.

KEYWORDS: *perpetrators, joint offenders, infancy, mental disorder, judicial practice*

* Ezen pályamunka a Magyar Jog- és Államtudományi Társaság és a Mészáros Ádám Emlékbizottság által Mészáros Ádám emlékére, 2024. január 13-án meghirdetett tudományos pályázat keretében készült.

I. Problémafelvetés

A társtettség jogintézményének sajátossága, hogy szabályozása ugyan az első magyar büntetőjogi kódexig nyúlik vissza, azonban kisebb változtatásoktól eltekintve nem tér el koncepcionális szinten a kezdeti formájától. Ez azt eredményezi, hogy mára ez a jogintézmény meglehetősen letisztult dogmatikával rendelkezik és az irányadó bírói gyakorlat évtizedekkel ezelőttig nyúlik vissza. Ugyanakkor még egy ilyen kiforrott terület esetén is felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek a már bejáratott jogértelmezés újragondolásához vezethetnek. Jelen tanulmány is egy ilyen kérdést vizsgál meg, amely nem más mint a gyermekkor és kóros elmeállapot társtettségét felbontó jellegének és az ezzel kapcsolatos bírói gyakorlatnak a vizsgálata.

A gyermekkorú és kóros elmeállapotú személyek elkövetésben való közreműködésével kapcsolatos bírói gyakorlat egészen az 1980-as évekig nyúlik vissza és azóta is változatlanul fennáll, ugyanakkor ez nem azt jelenti, hogy maradéktalanul hibátlan e személyek társtettesek köréből történő kirekesztésének dogmatikai megalapozása. Ez különösen így van, ha összevetjük az egyéb jogintézmények kapcsán kialakult bírói jogértelmezéssel. Tanulmányom fő célja az, hogy bemutassa e két személyi kör társtettségét felbontó jellegének alapjait egy tágabb büntetőjogi kontextusban, különös figyelmet fordítva a bírói gyakorlat és a szakirodalom megállapításaira, valamint hogy feltárja ezen értelmezési alapok ellentmondásait és egy esetleges alternatív megoldással szolgáljon azok feloldására.

II. A társtettség

A társtettség szabályozása a Csemegi-kódexig nyúlik vissza, hiszen a kódex szerint *tetteseknek tekintendők mindazok, kik a büntettet vagy vétséget együtt vagy közösen követik el.*¹ Ugyan felmerült ezzel ellentétes álláspont is,² mára mind törvényi, mind gyakorlati szempontból elfogadottá vált az, hogy a társtettesek magatartását a részesség helyett a tettség körében kell értékelnünk.

A Btk.³ 13. § (3) bekezdése alapján *társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.* A miniszteri Indokolás⁴ szerint a társtettség jogintézményének az a célja, hogy a bűncselekmény egészéért feleljenek azok is, akik a saját magatartásukkal annak csak egy részét valósították meg. A társtettség súlyosító körülményként való értékelését alapozza meg az, hogy a társas elkövetés esetén az elkövetők egymásra nézve szándék és önbizalomerősítő módon hatnak, olyan cselekményeket is végre tudnak hajtani, amelyre külön-külön nem lennének képesek és a védekezés lehetőségét is megnehezítik.⁵

A társtettség fennállásának objektív feltételei a megvalósított cselekményhez, míg a szubjektív feltételei az elkövetők szándékához kötődnek. Az objektív jellemzők közül elsődlegesen azt kell kiemelnünk, hogy csak szándékos bűncselekmények esetén jöhet szóba a társtettség, amely a törvényi definícióból és az Indokolásból is egyértelműen kitűnik. A társtettség megállapítása kizárt a gondatlan, tiszta mulasztásos, konvergens, találkozó bűncselekményeknél, illetve azokban az esetekben, amikor ezt a törvényi tényállás megfogalmazásának a sajátosságai nem teszik lehetővé.⁶ A társtettség csak az azonos szándékos bűncselekmény törvényi alaptényállását megvalósító elkövetők tekintetében állapítható meg.⁷ A társtetteseket az különbözteti meg a részesektől, hogy önálló magatartásuk a

¹ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (a továbbiakban: Csemegi-kódex) 70. §

² Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve.* Grill, Budapest, 1909. 288-289. o.

³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.)

⁴ T/6958. számú törvényjavaslat indokolással – A Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Indokolás) 211. o.

⁵ Lásd: 56. BKv. II. 8. pont; Jacsó Judit: *Harmadik rész, V. fejezet.* In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész.* Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 258. o.

⁶ Lásd: Belovics Ervin: *Büntetőjog I. Általános rész.* HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2022. 354. o.; Gellér Balázs – Ambrus István: *A magyar büntetőjog általános tanai I.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019. 392-393. o.

⁷ BH 2003.486.; BH 1997.566. IV.

tényállás keretei közé illeszkedik és legalább kísérleti szakba juttatják a bűncselekményt,⁸ ebből kifolyólag a társtettség csak olyan bűncselekményeknél állapítható meg, amelyeknek nem kizárt a kísérlete.⁹

Az objektív és szubjektív feltételek közötti átmenetként fogható fel az, hogy az elkövetőknek fogalmilag bűncselekményt kell megvalósítaniuk, ezért felbomlik a társtettség, ha az egyik személy gyermekkorú vagy kóros elmeállapotú.¹⁰ Részben ide sorolható a *delictum proprium* kérdése is, amellyel kapcsolatban mind a szakirodalomban, mind a bírói gyakorlatban egyre inkább elfogadott az az álláspont, hogy társtettes csak az lehet, aki a tényállásban meghatározott személyes kvalifikáltsággal rendelkezik.¹¹

A szubjektív oldalon a legfontosabb feltétel az, hogy a társtettesek szándékegységben, azaz azzal a tudattal cselekednek, hogy tevékenységük egymást kiegészíti,¹² továbbá legalább eshetőleg szándékuknak ki kell terjednie a közösen elkövetett bűncselekmény objektív tényállási elemeire, azaz tudják, hogy milyen bűncselekményt követnek el.¹³ Ezért nem állapítható meg a társtettség az ún. egymás melletti tettesség esetén, amikor ugyanolyan bűncselekményt követnek el, de nem tudva egymás cselekményéről.¹⁴ A szándékegység nem egyenlő az előzetes megállapodással, szóbeli megegyezéssel, hanem akár a bűncselekmény helyszínén, annak a véghezvitelkor is létrejöhet.¹⁵ E követelmény alól egyfajta kivételként is értelmezhető a társtettség megállapítása a minősített eseti vegyes bűnösségű bűncselekmények esetében, amelyeknél a minősítő körülményekre a társtettesek részéről is elegendő a gondatlanságnak kiterjednie.¹⁶

A bírói gyakorlat alapján társtettség nem állapítható meg, ha az elkövető olyan személlyel hajtja végre a cselekményt, aki a beszámítási képessége hiánya miatt büntetőjogi felelősségre nem vonható.¹⁷ Ebben az esetben önálló tettesség jön létre.¹⁸ Ugyanakkor nem akadály a társtettség megállapításának, ha csak az egyik elkövető vált ismertté vagy, ha nem valamennyi elkövetővel szemben emeltek vádat.¹⁹

A szándékegységből következik, hogy a társtettes nem felel a másik társtettes cselekményéért, ha az többet vagy másat tesz, mint amire a szándékegység kiterjed, ugyanakkor ez visszafelé is igaz, azaz ha az egyik elkövető kevesebbet tesz, mint amire a megállapodásuk kiterjed vagy a kísérlettől visszalép, akkor az ezzel járó enyhébb elbírálást eredményező szabályok, csak az ő javára alkalmazhatók.²⁰

A társtettség feltételeit áttekintve látható, hogy mind a szakirodalom, mind a bírói gyakorlat egységes abban a kérdésben, hogy a társtettség nem állapítható meg abban az esetben, ha az elkövető olyan személlyel hajtja végre a bűncselekményt, aki gyermekkorú vagy kóros elmeállapotú volt az elkövetés idején. Két módon vezethető le, hogy miért kell ezt a két személyi kört a társtettesek köréből kizárni.

Az előbbi szerint mivel a szándékegység feltételezi az elkövetők beszámítási képességét, ezért a beszámítási képesség hiányára tekintettel ki kell rekeszteni a kóros elmeállapotú és gyermekkorú elkövetőket a társtettség köréből és önálló tettességként kell értékelní a büntethető elkövető közreműködését.

A másik érvelés alapján azért bomlik fel a társtettség, mert ezek a személyek nem rendelkeznek a tettessé válás alapvető feltételeivel, ezért fogalmilag bűncselekményt sem tudnak megvalósítani. A hatályos Btk. ugyan nem a bűncselekmény elkövetését, hanem a bűncselekmény

⁸ BH 1992.69.

⁹ Mészáros Ádám: *A bűncselekmények elkövetői. Elméleti és gyakorlati alapkérdések.* Ad Librum Kiadó, Budapest, 2008. 78. o.

¹⁰ Lásd: Mészáros 2008: 79. o.; Vámbéry Rusztem: *Büntetőjog.* Grill, Budapest, 1913. 255. o.

¹¹ Lásd: Belovics: i.m. 358. o.; Nagy Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része.* HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2010. 217. o.; BH 1981.442.

¹² Indokolás 211. o.

¹³ Gellér-Ambrus: i.m. 393. o.

¹⁴ Belovics: i.m. 357. o.

¹⁵ BH 2017.284.

¹⁶ BH 1984.381.; BH 1989.48.

¹⁷ BH 1982.361.; BH 1987.194.; BH 1991.265.

¹⁸ BH 1992.565.

¹⁹ BH 2003.177. I.; EBH 2003.844.

²⁰ Gellér-Ambrus: i.m. 393-394. o.

törvényi tényállásának megvalósítását írja elő a tettesi minőség eléréséhez, az Indokolás egyértelművé teszi, hogy csak az a természetes személy lehet tettes és ezáltal társtettes, aki az alannyá váláshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, azaz a tényállás objektív elemein túl, annak szubjektív elemeit is meg tudja valósítani.²¹

III. A gyermekkor és kóros elmeállapot rendszertani helye

Az elsőként felvetett jogi érvelés megértéséhez előbb tágabb kontextusban is meg kell vizsgálni az e személyekre vonatkozó szabályozást annak érdekében, hogy megérthessük a gyermekkor és kóros elmeállapot társtettségét felbontó jellegét. A gyermekkor mint büntethetőséget kizáró ok alapján *nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be.*²² A törvény egy meghatározott bűncselekményi kör tekintetében tizenkét évben határozza meg a büntethetőséghez szükséges korhatárt, azonban feltételként követeli meg, hogy az elkövető az elkövetéskor rendelkezzen a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.²³ A gyermekkor meghatározásával a jogalkotó egy olyan többnyire objektív mércét állított fel, amelynek hiánya esetén a bűnösség további vizsgálata szükségtelen.²⁴

A törvény által meghatározott megfelelő életkor és a beszámítási képesség kapcsán két iskola alakult ki. Az előbbi szerint a megfelelő életkor hiánya nem vélelmezi automatikusan a beszámítási képesség hiányát, hanem csupán abban a kérdésben foglal állást a jogalkotó, hogy „*általában melyik az az életkor, amelytől kezdve a felelősség céljait a büntetőjogi elbírálás már megfelelően szolgálhatja, illetve ameddig célszerűbb szükség esetén államigazgatási úton megfelelő intézkedést alkalmazni*”.²⁵ Ezzel szemben mások úgy foglalnak állást, hogy a megfelelő életkor meghatározása egy jogpolitikai kérdés, amellyel a jogalkotó a beszámítási képesség meglétét vagy hiányát vélelmezi.²⁶

Ameddig az előbbi képviselői a bűnösség és ezáltal a bűnösséget kizáró okok között helyezik el,²⁷ addig az utóbbi iskola követői a törvényi tényállás tanán belül a bűncselekmény alanya és a beszámítást kizáró okok között tárgyalják a gyermekkor.²⁸ Kiemelendő, hogy létezik olyan szakirodalmi álláspont, amely ugyan a bűnösséget kizáró okokon belül, de beszámítási képességet kizáró okként tekint a gyermekkorra.²⁹

Elvi jelentőségű kérdés tehát annak az eldöntése, hogy a gyermekkor automatikusan kizárja-e a beszámítási képességet. A szakirodalom egységesnek tekinthető abban, hogy a beszámítási képesség felismerési és akarati oldalból áll. Felismerési képességgel az rendelkezik, aki képes cselekménye társadalomra veszélyességét felismerni, míg akarati képességgel az, aki képes az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.³⁰ Az akarati képesség minőségileg több mint a bűnösséghez megkövetelt akaratlagosság, tekintettel arra, hogy az előbbi a cselekmény tilalmazott voltának felismerését követő cselekmény követelménye.³¹

Mészáros Ádám elvi élel mutatott rá arra, hogy „*ha a gyermekkor a beszámítási képességet zárja ki (így eleme egy nagyobb halmaznak), akkor nem lehetnek mellérendeltek egymásnak*”.³² A két kategória azonosítása azért sem szerencsés, mert tagadhatatlan, hogy a beszámítási képességhez szükséges felismerési és akarati képesség egy 14. életévét be nem töltött személynél is kialakulhat.³³ Az Indokolás is kiemeli, hogy a tizenkettő-tizenégy év közötti gyerekek körében is egyre nagyobb

²¹ Indokolás 211. o.

²² Btk. 16. §

²³ Uo. 16. §

²⁴ Mészáros Ádám: *A bűncselekmény fogalmának alapkérdései*. OKRI, Budapest, 2020. 113. o.

²⁵ Nagy: i.m. 163. o.

²⁶ Belovics: i.m. 219. o.

²⁷ Nagy: i.m. 163. és 165. o.

²⁸ Belovics: i.m. 192. és 218. o.

²⁹ Gellér-Ambrus: i.m. 296. o.

³⁰ Lásd: Nagy: i.m. 163. o.; Gellér-Ambrus: i.m. 299-300. o.; Belovics: i.m. 216. o.

³¹ Mészáros 2020: 115. o.

³² Uo. 114. o.

³³ Lásd: Nagy: i.m. 163. o.

mértékben elterjedt az erőszakos érdekérvényesítés, ugyanakkor a leszállított életkor betöltése mellett szükséges az is, hogy az elkövető rendelkezzen a cselekménye következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.³⁴

A belátási képesség nem azonosítható a beszámítási képességgel, ugyanakkor az tagadhatatlan, hogy a két fogalom között szerves kapcsolat van a törvény szövege alapján. A Btk. a belátási képesség kapcsán a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátást követeli meg, amely a gyakorlatban a beszámítási képesség felimerési oldalának feleltethető meg.³⁵ Ezért, ha egy elkövetőnél hiányzik a beszámítási képesség, akkor a belátási képesség vizsgálata is szükségtelen.³⁶

Véleményem szerint ezzel a megoldással, ugyan korlátozott mértékben, de a jogalkotó is elismeri, hogy egy 14. életévét be nem töltött személyben is kialakulhat a felismerési képesség az értelmi-érzelmi fejlettségére tekintettel. Ez a felfogás inkább azt a nézetet erősíti, hogy a gyermekkor és a beszámítási képességet inkább mellérendelt kategóriáknak kellene tekinteni és nem érdemes azonosítani egyiket a másikkal. Erre utalhat a Btk. azon megfontolása is, hogy a beszámítási képesség két oldalát sem a gyermekkor, hanem a kóros elmeállapot kapcsán fejt ki. Azt is fontos szem előtt tartani, hogy semmivel sem teszi egy elkövető cselekményét a társadalomra kevésbé veszélyessé az a tény, hogy az elkövetéskor nem töltötte be a törvény által meghatározott minimum korhatárt.

A beszámítási képességet kizáró kóros elmeállapot miatt *nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követi el, amely képtelenné teszi cselekménye következményeinek a felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.*³⁷ A beszámítási képességet korlátozó kóros elmeállapot esetén az elkövető csupán korlátozott abban, hogy a bűncselekmény következményeit felismerje vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.³⁸ Ebben az esetben a Btk. lehetőséget biztosít arra, hogy az elkövető büntetése korlátlanul enyhíthető legyen, illetve a bírói gyakorlat is enyhítő körülményként értelmezi a beszámítási képesség korlátozottságát.³⁹

Amennyiben az elkövető az elmeműködés olyan kóros állapotában szenvedett, amely megalapozza a beszámítási képesség Btk. 17. § (1) bekezdés szerinti kizártságát, úgy valóban helytálló az az érvelés, hogy ilyen elkövetőnél szándékról és ezáltal szándékegységről sem beszélhetünk. Ebben az esetben valóban indokolt e személyek társtettesek köréből történő kirekesztése.

Ugyanakkor a beszámítási képességet csupán korlátozó kóros elmeállapot esetében nem teljesen helytálló az az érvelés, hogy büntetőjogi értelemben figyelembe vehető szándék és szándékegység sem alakulhatott ki a két elkövető között. Annak az eldöntése, hogy a kóros elmeállapot mennyiben zárta ki, vagy korlátozta az elkövetőt abban, hogy felismerje a cselekményének következményeit és ennek megfelelően cselekedjen, már a bíróság feladata,⁴⁰ amelyet mindig az elkövetés konkrét körülményei között, a konkrét cselekmény vonatkozásában kell értékelni.⁴¹

Összességében az látható, hogy társtettség felbomlásának szándékegység hiányára történő alapítása nagymértékben attól függ, hogy a gyermekkor kapcsán melyik büntetőjogi iskola nézeteit fogadjuk el. A beszámítási képességet kizáró kóros elmeállapotnál elfogadható az az álláspont, hogy ezen esetekben a szándékegység is kizárt, azonban a beszámítási képességet korlátozó válfajánál ez nem mondható ki ilyen egyértelműen. A továbbiakban megvizsgálom, hogy miként jelenik meg a szándékegység más jogintézményeknél és hogy azoknál milyen megállapításokra jutott a bírói gyakorlat.

³⁴ Indokolás 213. o.

³⁵ Balázs Beáta: *A belátási képesség büntetőjogi fogalmának történeti és elvi alapjairól.* 376-377. o. In Magyar Jog, 2018/6. szám, 370-377. o.

³⁶ Vaskuti András: *Az életkor és a fiatalokúakra vonatkozó rendelkezések az új Btk-ban,* 180. o. In Jogtudományi Közlöny, 2015/4. szám, 173-182. o.

³⁷ Btk. 17. § (1) bekezdés

³⁸ Uo. 17. § (2) bekezdés

³⁹ 56. BKV. II. 4. pont

⁴⁰ Gellér-Ambrus: i.m. 303. o.

⁴¹ Lásd: Nagy: i.m. 168. o.; Belovics: i.m. 225.; Sántha Ferenc: *Harmadik rész III. fejezet.* In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész.* Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 202. o.

IV. A társas bűnelkövetési alakzatok

A szigorú értelemben vett társas bűnelkövetési alakzatok fennállása esetén minősített esetként vagy egy általános részi tételkeretemelő rendelkezéssel a jogalkotó súlyosabb büntetés kiszabását teszi lehetővé.⁴² Ezen elkövetési módok szigorúbb szankcionálásának oka is az, hogy a társas elkövetés nagymértékben növeli az elkövetők cselekményének társadalomra veszélyességét. Annak ellenére, hogy rendszertanilag el kell különítenünk a társtettességet a társas bűnelkövetési alakzatoktól, e hasonlóságra tekintettel mégis fontos megvizsgálnunk, hogy az utóbbiak esetében, hogyan értékeli a gyakorlat a gyermekkorú, kóros elmeállapotú elkövetők közreműködését. Jelenleg három ilyen jogintézményt ismer a Btk., a csoportos elkövetést,⁴³ a bűnszövetséget,⁴⁴ valamint a bűnszervezetet.⁴⁵

A három alakzat közül a csoportos elkövetés áll legközelebb a társtettességhez, azonban lényeges különbség, hogy a csoportos elkövetés legalább három ember közreműködését követeli meg és tagjai a bűncselekmény helyszínén vagy annak közelében, azonos alkalommal, térbeli és időbeli határok között együttműködve vesznek részt.⁴⁶

A bírói gyakorlat alapján nem szükséges, hogy valamennyien tettesi vagy társtettesi tevékenységet valósítsanak meg, hanem e súlyosabb minősítést a részesi közreműködés is megalapozza, az elkövetői minőségnek ugyanakkor a büntetés kiszabásakor lehet súlyosító vagy enyhítő szerepe.⁴⁷ Elsődlegesen annak van jelentősége, hogy a három vagy több személy együttesen, térben és időben nem elkülönülő magatartással valósítja meg a bűncselekményt.⁴⁸

A gyakorlat szerint a csoportos elkövetést abban az esetben is meg kell állapítani, ha nem ismert valamennyi elkövető, továbbá ha nem minden elkövető ellen emeltek vádat.⁴⁹ Szintén nem kizárt a csoportos elkövetés, ha az elkövetésben olyan személy vesz részt, akinek akár gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető.⁵⁰ Ugyanez igaz arra az esetre is, ha az egyik elkövető büntethetősége időközben megszűnt.⁵¹ Hasonló álláspont figyelhető meg a többi társas elkövetési alakzat tekintetében is, hiszen a bűnszövetség megállapítását sem zárja ki, ilyen személyek közreműködése,⁵² illetve e logika mentén ugyanez igaz lehet a bűnszervezetről is.

A büntethetőséget megszüntető és a kizáró okok olyan személyes jellegű tényezők, amelyek az adott elkövetőt mindig személyében érintik, ezért létezésük nem eredményezheti az ilyen okkal nem érintett elkövető büntetőjogi felelősségének enyhébb elbírálását. Nem vonatkoztathatjuk tehát ezeket a személyhez fűződő okokat olyan elkövetőkre, akiknél a törvényben meghatározott feltételek nem állnak fenn.⁵³

A BK 480. számú állásfoglalás szerint azok is képesek büntetőjogilag értékelendő magatartást tanúsítani és a védett jogi tárgyat többes elkövetéssel fokozottan veszélyeztetni, akiknek a büntethetősége valamilyen oknál fogva kizárt.⁵⁴ Ez az álláspont viszonylag széles körben elismert a hazai jogtudományban.⁵⁵ Egyes szerzők azonban úgy érvelnek, hogy a csoportos elkövetés, bűnszövetség és bűnszervezet fogalmak nem cselekmény, hanem bűncselekmény elkövetését tartalmazzák, amely az elsődleges elkövetési akadályok folytán létre sem jöhet. Ugyanakkor maga a Btk. és a bírói gyakorlat sem teljes mértékben precíz e terminológiák alkalmazásakor.⁵⁶ A tettesség

⁴² Gellér-Ambrus: i.m. 403-404. o.

⁴³ Btk. 459. § 3. pont

⁴⁴ Uo. 459. § 2. pont

⁴⁵ Uo. 459. § 1. pont

⁴⁶ Belovics: i.m. 386. o.

⁴⁷ 2/2000. BJE; BH 1990.46.

⁴⁸ BH 1993.482.

⁴⁹ BH 1980.428.; BH 1987.194.; BH 1996.512.

⁵⁰ BH 1987.194.

⁵¹ BH 1988.303.

⁵² BH 1991.265.

⁵³ Belovics: i.m. 374. o.

⁵⁴ Mészár Róza: *A bűnszövetség, a bűnszervezet, valamint a csoportos elkövetés értékelése és a bírói gyakorlat.* 169. o. In Jura, 2003/1. szám, 169-172. o.

⁵⁵ Uo. 170. o.

⁵⁶ Hollán Miklós: *Társas elkövetői minőség és büntetőjogi felelősség.* 162-163. o. In Állam- és Jogtudomány, 2000/1-2. szám, 155-183. o.

kapcsán is láthattuk, hogy a törvény szövege nem bűncselekmény elkövetéséről, hanem a törvényi tényállás megvalósításáról beszél, a gyakorlat azonban az objektív tényállási elemek megvalósulásán túl további szubjektív elemeket is megkövetel. Ezzel szemben a felsorolt társas elkövetési alakzatok definíciói valóban bűncselekmények elkövetését említik, itt mégis inkább objektíve büntetni rendelt cselekmény tanúsítása szükséges.⁵⁷

Habár a társas bűnelkövetési alakzatok a társtettességgel ellentétben nem tartalmazzák azt, hogy az elkövetőknek egymás tevékenységéről tudva, közösen kell a bűncselekményt elkövetni, mégis a fentebb említettek alapján ezen alakzatoknál is megkövetelt bizonyos szubjektív többlet az elkövetők részéről. Széleskörben elfogadott, hogy a csoportos elkövetés feltételezi a bűncselekmény együttes, térben és időben nem elkülönülő megvalósítását. A bünszövetségnél a szervezett elkövetés vagy az ebben való megállapodás szükséges, amely az objektív tényállási elemek megvalósításán túl kifejezetten a bűnözés megszervezését követeli meg.⁵⁸

A csoportos elkövetésnél kifejtett együttes, egyidejű elkövetés követelménye nagyon közel áll a társtettességnél ismertett szándékegység követelményéhez, tekintettel arra, hogy a törvény szövege szerint az utóbbi az egymás tevékenységéről való tudomást és a közös elkövetést jelenti. Azért sem érdemes teljes mértékben leválasztani a csoportos elkövetésről a szándékegységet, mert maga a Btk. nevesít olyan csoportokat, amelyek egy kifejezett bűncselekmény elkövetésére mint célra jönnek létre. Ilyen lehet többek között a hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoport,⁵⁹ illetve a bünszervezet, amelyet egy hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoportként definiál a törvény.⁶⁰ Más jogszabályokban is megjelenik az egységes akaratelhatározás követelménye a csoporttal, csoportosulással kapcsolatban.⁶¹

Amennyiben elfogadjuk ezt az álláspontot úgy szükségszerűen szembe megyünk azzal, hogy a gyermekkorú, kóros elmeállapotú elkövetők esetében nem beszélhetünk szándékegységről és ezáltal társtettességről sem. Fontos leszögezni, hogy a társtettességet és a társas bűnelkövetési alakzatokat rendszertanilag elkülönülten kell kezelnünk, ugyanakkor a két jogintézmény összehasonlítása után szinte szükségszerűen ellentétbe kerül egymással a gyermekkor, kóros elmeállapot szándékegységet, egységes akaratelhatározást kizáró jellegéről alkotott értelmezés.

Büntetőpolitikai okokból is jobban helyeselhető az az álláspont, hogy a szükséges létszámba beleszámoljuk azokat is, akik bűnösséget kizáró, megszüntető okok miatt nem büntethetők, tekintettel arra, hogy az ilyen elkövető cselekménye is hozzájárul a védett jogi tárgy fokozott sérelméhez vagy veszélyeztetéséhez.⁶² Ha elismerjük azt, hogy egy gyermekkorú személy is aktívan részt tud venni egy betörésekkel foglalkozó bünszövetség működésében, például a lehetőségek felderítésével vagy a helyszín figyelésével és kialakulhat benne az erre irányuló akaratelhatározás, akkor nehezen védhető az az álláspont, hogy egy gyermekkorú személy csak azért ne lehessen egy élet elleni bűncselekmény társtettese, mert szándékegységről sem beszélhetünk esetében.

V. A többek által elkövetett szexuális erőszak

A társtettesség nem állapítható meg olyan bűncselekmények esetén, amelyek szükségképpen több személy közreműködését igénylik (concurus necessarius). A szakirodalomban ezt a kérdéskört hagyományosan a tettességhez szükséges ismérvek között szokás tárgyalni.⁶³ A szükségképpeni többes elkövetésen belül két csoportot különböztethetünk meg, a találkozó bűncselekményeket, amelyek esetében a tettesek cselekménye egymás felé irányul, illetve a konvergens bűncselekményeket, amelyeknél több tettes egy közös cél megvalósítása érdekében tevékenykedik egymás mellett. Ezek a jellemzők lényegében abból erednek, hogy a bűncselekmény alapesete vagy minősített esete olyan

⁵⁷ Uo. 181. o.

⁵⁸ Gellér-Ambrus: i.m. 404. o.

⁵⁹ Btk. 310. §

⁶⁰ Uo. 459. § 1. pont

⁶¹ Lásd: 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 97. § (1) bekezdés d) pont

⁶² Hollán: i.m. 167. o.

⁶³ Lásd: Gellér-Ambrus: i.m. 230. o.; Nagy: i.m. 119. o.; Belovics: i.m. 194. o.

speciális módon van megszerkesztve, hogy a létrejöttéhez feltétlenül szükség van több tettes ténykedésére.⁶⁴

A társtettség és a szükségképpen többes elkövetés szoros kapcsolatban van egymással, tekintettel arra, hogy néhány kivételtől eltekintve ezek egymást kizáró kategóriák. Ilyen bűncselekmények megvalósulása esetén valamennyi elkövető önálló tettesként felel. A társtettség megállapítására egyrészt azért nincs szükség, mert ezeknél a bűncselekményeknél a társtettség hézagbetöltő szerepe nélkül is lehetőség van az összes elkövető felelősségre vonására a befejezett bűncselekmény miatt.⁶⁵ Másrészt a jogalkotó a büntetési tételkeretben is kifejezésre juttatja azt, hogy több személy közreműködését feltételezi a bűncselekmény, ezért nincs szükség a társtettségre, mint súlyosító körülményre.

Természetesen a speciális tényállásszerkesztés hiányában e bűncselekményeknél is meg kellene állapítani a társtettséget. Ez azt jelenti, hogy kifejezetten büntetés kiszabási célszerűségi szempontokból kell az elkövetők, egyébként fogalmilag társtettséget megvalósító magatartását önálló tettességként értékelni, tekintettel arra, hogy cselekményük magasabb fokú társadalomra veszélyessége már értékelésre került a büntetési tételkeretben.

A szükségképpen többes elkövetés és azon belül a konvergens bűncselekmények közé sorolható a szexuális erőszak többek általi elkövetéssel megvalósuló minősített esete. Ez alapján *a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el.*⁶⁶ Ha a jogalkotó nem értékelte volna külön minősített esetben a több személy közreműködését, akkor az első bekezdés szerinti tételkeret, azaz a két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés keretei között kellene értékelnünk az elkövetők cselekményét. Ebben az esetben a jogi tárgy több személy közreműködésével megvalósuló többszörös sérelme a társtettségen mint súlyosító körülményen keresztül kerülne szankcionálásra.

E minősített eset megállapításának három feltétele van: a sértettel legalább ketten végezzenek szexuális cselekményt és legalább az egyikük büntethető legyen, a sértettnek azonosnak kell lennie, valamint szükséges, hogy az elkövetők egymás cselekményéről tudva, azonos alkalommal végezzenek szexuális cselekményt.⁶⁷

Valamennyi elkövető tudatának kölcsönösen át kell fognia azt a tényt, hogy ugyanazzal a sértettel, azonos alkalommal többen fognak közöszülni⁶⁸ A bűncselekmény akkor lesz befejezett, ha e szándék által vezérelve legalább ketten közöszülnek a sértettel.⁶⁹ Ez természetesen azt is jelenti, hogy legalább két elkövetőnek szexuális cselekmény végzésére irányuló szándékkal kell rendelkeznie. Ezen a ponton húzható éles határ az alapeseti társtettség és e minősített eset között: a minősített eset valósul meg, ha a társtettesek közül legalább kettőnek szexuális cselekményre irányuló szándéka van.⁷⁰ Tehát az alapeset körében és társtettségként kell értékelni minden olyan esetet, amikor csak a kényszerítésre terjed ki az elkövető szándéka például azzal, hogy a sértett menekülését megakadályozza, védekezését lehetetlenné teszi vagy lemeztenítéssel működik közre az elkövetésben.⁷¹

A fentebb kifejtetteknek megfelelően, ha megvalósul a többek által elkövetett szexuális erőszak mint minősített eset, akkor a társtettség megállapítása kizárt és az elkövetők önálló tettesként felelnek.⁷² Egyes szerzők szerint kivételesen megvalósulhat a társtettség abban az esetben, ha az egyik személy csak a közöszülésre kényszerítésben működik közre, de nem végzett szexuális cselekményt a sértettel. Ebben az esetben a kényszerítő, tettesi magatartást kifejtő elkövető cselekményét

⁶⁴ Gellér-Ambrus: i.m. 231. o.

⁶⁵ Uo. 231. o.

⁶⁶ Btk. 197. § (3) bekezdés c) pont

⁶⁷ Sinku Pál: *A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények – Btk. XIX. Fejezet.* In Belovics Ervin (szerk.): *Büntetőjog II. Különös rész.* HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2021. 215. o.

⁶⁸ BH 2003.271. II.

⁶⁹ BH 1975.289.

⁷⁰ Szomora Zsolt: *XIX. fejezet.* In Karsai Krisztina (szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz.* Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 395. o.

⁷¹ BH 1992.69.; BH 2020.128.

⁷² BH 1994.9. II.; BH 2000.279. II.; BH 2003.271. III.

társtetteséggént kell értékelni, ha tudott arról, hogy több társa akar azonos alkalommal közöszülni a sértettel.⁷³

A hazai gyakorlat következetes abban, hogy e minősített eset megállapításának nem akadály, hogy a két személy egyikének büntethetőségét kóros elmeállapot vagy gyermekkor zárja ki, amelyet a tényállás többszöri módosítása ellenére is fenntartott a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria.⁷⁴ A változatlan szövegezéssel jelenleg is hatályos 27. BKv. alapján a Btk. nem tartalmaz olyan rendelkezést a büntethetőséget kizáró okok között, amely alapján e büntethetőségi akadályokat más elkövető cselekményének elbírálása során is figyelembe kellene vennünk. A BKv. elvi éllel mondja, ki hogy nem büntethető személy is kifejthet olyan magatartást, amely valamely bűncselekmény törvényi tényállásába beleilleszkedik, azonban e személy büntetőjogi felelősséggel nem tartozik e cselekményért.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a bűncselekmény tárgyi súlyát, büntetőjogi rosszallásának fokát egyáltalán nem csökkenti, ha az egyik elkövető nem büntethető, ezért a büntethető elkövetők releváns magatartását úgy kell elbírálni, mintha valamennyi elkövető büntetőjogi felelőssége fennállna. Ez hasonló helyzetet teremt, mintha a büntethető elkövető terhére megállapítanánk a társtetteséget, annak ellenére, hogy a gyermekkorú társa tettesi minőségét nem ismerjük el.

A többek által elkövetett szexuális erőszak szubjektív oldala megköveteli, hogy az első közöszülés megkezdésekor az azt megvalósító elkövető tudata átfogja, hogy a társa is közöszülni akar a sértettel. Ez gyakorlatilag megegyezik a szándékegységgel, vagyis azzal, hogy a társtetteseknek a bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen kell megvalósítaniuk. Ezt támasztja alá az is, hogy a bírói gyakorlatban is szándékegységként hivatkoznak a többek által elkövetett szexuális erőszak elkövetői között fennálló szubjektív viszonyulásra.⁷⁵

Ennek eredményeképpen nem fogadható el az az érvelés, amely a gyermekkorú, kóros elmeállapotú elkövetőket csupán a beszámítási képesség és ezáltal a szándékegység hiányára tekintettel zárja ki a társtettesek köréből. Ellenkező esetben egy olyan abszurd helyzet alakulna ki, amelyben a szándékegységnek két egymással ellentétes értelmezése jönne létre a társtetteségnél és a többek által elkövetett szexuális erőszaknál, továbbá ugyanaz az érvelés egyik esetben kizárná, másik esetben pedig megállapíthatónak tartaná a szándékegységet e személyek esetében.

A szándékegység hiányára alapított levezetés elvetése önmagában még nem jelenti azt, hogy ezzel automatikusan megállapítható lehet a társtetteség a gyermekkorú és a kóros elmeállapotú elkövetők esetében, hiszen a hatályos szabályozás és a kialakult gyakorlat értelmében tettes és ezáltal társtettes is csak az lehet, aki rendelkezik az alannya váláshoz szükséges feltételekkel. Ugyanakkor kérdésként merül fel, hogy a társtetteség, társas elkövetői alakzatok és a többek által elkövetett szexuális erőszak szigorúbb szankcionálása mögött meghúzódó büntetőpolitikai okok megindokolhatják-e a büntetőjogi felelősségre nem vonható elkövetők társtettesi minőségének elismerését, tekintettel arra, hogy az utóbbi két kategóriában e személyek közreműködése is megalapozza a szigorúbb elbírálást?

VI. A gyermekkorú, kóros elmeállapotú elkövetők tettesi minőségének elismerése

Ha elismerjük a büntetőjogi felelősségre nem vonható személyek társtettesi minőségét, akkor szükségképpen el kell ismernünk tettesi minőségüket is, ez pedig elvezet minket ahhoz a kérdéshez, hogy a tettesi minőség elkülönülhet-e a büntetőjogi felelősségtől, illetve hogy hogyan határozzuk meg a tetteség általános fogalmát?⁷⁶

A hatályos Btk. szövege és az Indokolás alapján csak azt tekinthetjük tettesnek, illetve társtettesnek, aki a tényállás objektív elemeinek megvalósításán túl az alannya váláshoz szükséges feltételekkel is rendelkezik. Mészáros Ádám is akként foglalt állást, hogy „*az általános tettesfogalom alá azokat az elkövetőket lehet vonni, akik fogalmilag bűncselekményt követnek el oly módon, hogy*

⁷³ Lásd: Kónya István: *XIX fejezet*. In Kónya István (szerk.): *Magyar Büntetőjog I-IV*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2022.

⁷⁴ Lásd: BK 475.; BK 71.; 27. BKv.; BKv. 2023.2.

⁷⁵ BH 1994.9. I.

⁷⁶ Lásd: Mészáros 2008: 59. o.

*annak törvényi tényállásának objektív elemei közé tartozó cselekményt valósítanak meg (kezdenek el megvalósítani), és rendelkeznek a tettességhez szükséges ismérvekkel (objektív tényállásszerűség)”.*⁷⁷

Az általános tettesfogalmak hagyományosan egy skálán helyezhetők el, amely egyik végén a minimális, másik végén a maximális definíció áll. Az előbbi azt jelenti, hogy már azt is tettesnek kell tekinteni, aki fogalmilag nem bűncselekményt, hanem csak a bűncselekmény törvényi tényállását valósította meg, míg az utóbbi értelmében csak az tekinthető tettesnek, aki ténylegesen büntethető, azaz nem állnak fenn vele szemben másodlagos büntethetőségi akadályok.⁷⁸ A Btk. szerinti fogalom a két véglet között helyezkedik el, ugyanakkor egy kicsit közelebb áll a minimális felfogáshoz azáltal, hogy a törvény szövege is a bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósításához köti a tettessé válást.

A minimális fogalom alkalmazásával elkülönül egymástól a tettesi minőség és a büntetőjogi felelősség, ugyanakkor ezzel további kérdések merülnek, fel kíváltképpen, hogy mihez kössük pontosan a tettesi minőséget? Kiemelendő, hogy a hazai jogtudományban sem idegen a tettesség fogalmának minimális irányból való megközelítése.⁷⁹ A minimális tettességfogalom esetében nem elég azt kimondanunk, hogy a tettesi minőséget a bűncselekmény tényállásának a megvalósításához, a tényállásszerűséghez kötjük, tekintettel arra, hogy a hazai szakirodalom is megosztott abban a kérdésben, hogy pontosan milyen elemek tartoznak bele a tényállásszerűségbe. Egyes szerzők objektív, szubjektív elemekre és tettességhez szükséges ismérvekre,⁸⁰ mások csak objektív és szubjektív oldalra bontják a tényállásszerűséget és a tárgyi oldalon helyezik el tettességhez szükséges ismérveket.⁸¹

Egyesek az alanyiség kérdését is a tényállásszerűség körében tárgyalják,⁸² míg mások nem a tényállásszerűség, hanem a bűnösség körében, azaz a bűncselekmény fogalmi elemeinek szintjén helyezik el ezeket a jellemzőket.⁸³ Ebből kifolyólag az utóbbi iskola szerint a személyes kvalifikáltsággal rendelkező személy magatartása beszámítási képesség és megfelelő életkor hiányában is lehet tényállásszerű, csak éppen bűncselekményt nem valósít meg, viszont az előbbi felfogás szerint itt már a tényállásszerűség sem valósulhat meg az alanyiség feltételeinek hiányára tekintettel.⁸⁴ Ezért a tettesi minőséget nem szerencsés a tényállásszerűséghez kötni, mivel annak pontos tartalma vitatott a szakirodalomban.

Mészáros Ádám elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy a tettesi minőség objektív tényállásszerűségre történő alapítása egy járható út lehet, tekintettel arra, hogy a legtöbb büntetőjogi iskola egységes az objektív tényállási elemek tekintetében és az is egyértelmű, hogy csak az lehet tettes, aki a konkrét körülmények között rendelkezik a tettességhez szükséges speciális ismérvekkel.⁸⁵ Monográfiája de lege ferenda javaslatában is akként foglalt állást, hogy a jövőben érdemes lenne a törvényi szabályozást és ezáltal az általános tettesfogalmat is az objektíve tényállásszerű büntetendő cselekmény elkövetéséhez kötni.⁸⁶ Ezáltal elválna a tettesi minőség a büntetőjogi felelősségtől és végső soron közömbös lenne, hogy a gyermekkorú vagy elmebeteg elkövető önálló vagy társtettesként nem tartozik felelősséggel.⁸⁷

Véleményem szerint ez az elképzelés jobban tudja szolgálni a társas elkövetési alakzatoknál és a szükségképpen többes elkövetésnél bemutatott büntetőjogpolitikai célokat. Egy ilyen minimális tettesfogalom alkalmazásával elhárulnának a gyermekkorú és kóros elmeállapotú elkövetők társtettesi minősége elismerésének dogmatikai korlátai. Ez azt is eredményezné, hogy a csoportos elkövetéshez vagy a többek által elkövetett szexuális erőszakhoz hasonlóan a társtetteség körében is értékelésre kerülhetne súlyosító körülményként a büntethető elkövető oldalán az, ha gyermekkorú vagy kóros elmeállapotú személlyel együtt valósította meg a bűncselekmény törvényi tényállását. Ezzel együtt

⁷⁷ Uo. 68. o.

⁷⁸ Uo. 59-61. o.

⁷⁹ Lásd: Losonczy István: *A tettesség és részesség a büntetőjog rendszerében*. KJK, Budapest, 1966.

⁸⁰ Nagy: i.m. 105. o.; Belovics: i.m. 192. o.; Görgényi Ilona: *Harmadik rész II. fejezet*. In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 151-152. o.

⁸¹ Gellér-Ambrus: i.m. 230. o.

⁸² Lásd: Belovics: i.m. 192-194. o.; Földvári József: *Magyar büntetőjog: Általános rész*. Osiris, Budapest, 2006. 113-117. és 133. o.; Görgényi: i.m. 151-152. o.

⁸³ Lásd: Gellér-Ambrus: i.m. 196. o.; Nagy: i.m. 163. o.

⁸⁴ Lásd: Mészáros 2008: 64. o.

⁸⁵ Lásd: Uo. 66. o.

⁸⁶ Uo. 261-262. o.

⁸⁷ Uo. 266. o.

természetesen azt is el kell ismernünk, hogy a megfelelő életkor hiányában és korlátozott beszámítási képesség kapcsán is beszélhetünk szándékegységről.

VII. Konklúzió

Összegezve az eddig elmondottakat úgy vélem, hogy a tettesség minimális fogalma hosszú távon jobban tudná szolgálni a büntetőjogi dogmatika tisztaságát és hatékonyabban tudná kezelni a gyermekkorú és a kóros elmeállapotú elkövetők közreműködésének értékelését. Természetesen ez egy olyan mértékű változást eredményezne az elkövetőkre vonatkozó szabályok rendszerében, amely alapvetően érintené a Btk. tettesekre és részesekre vonatkozó rendelkezéseinek logikáját.

Láthattuk, hogy a társas elkövetés magasabb fokú társadalomra veszélyességét nem befolyásolja szükségszerűen az, hogy az elkövetőtársak nem töltötték be a törvény szerinti minimális életkort vagy, hogy csak korlátozott beszámítási képességgel rendelkeztek. Ennek fényében indokolatlan különbségtételnek tartom, hogy a tágabb értelemben vett társas elkövetés összes esetében megalapozza a gyermekkorú és kóros elmeállapotú elkövetők közreműködése a súlyosabb elbírálást, de a társtettség esetében nem.

Még ha nem is értünk egyet a tettesi minőség objektív tényállásszerűsége történi alapításával, akkor is el kell ismernünk, hogy a gyermekkor és kóros elmeállapot társtettségét felbontó jellegének a szándékegység hiányából történi levezetése nem elfogadható, mert ellentétet generál a többek által elkövetett szexuális erőszak és a társas bűnelkövetési alakzatoknál kialakult következetes bírói gyakorlattal. Ugyanakkor annak az elismerésével, hogy e személyekben is létrejöhet a szándékegység, egyúttal le kell választanunk a gyermekkort a beszámítási képességről vagy ki kell mondanunk, hogy beszámítási képesség hiányában is létrejöhet a szándékegység. Annak ellenére, hogy a minimális tettesfogalom elfogadásával egy sor további kérdés megválaszolása válna szükségessé, amely vélhetően a szakirodalomra és a bírói gyakorlatra maradna, nem gondolom azt, hogy ez egy megoldhatatlan problémát jelentene, tekintettel arra, hogy már több mint 15 évvel ezelőtt is születtek eltérő szabályozási javaslatok és koncepciók a hazai büntetőjogi szakirodalomban.

Irodalomjegyzék

1. Balázs Beáta: *A belátási képesség büntetőjogi fogalmának történeti és elvi alapjairól*. In Magyar Jog, 2018/6. szám, 370-377. o.
2. Belovics Ervin: *Büntetőjog I. Általános rész*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2022.
3. Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Grill, Budapest, 1909.
4. Földvári József: *Magyar büntetőjog: Általános rész*. Osiris, Budapest, 2006.
5. Gellér Balázs – Ambrus István: *A magyar büntetőjog általános tanai I*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019.
6. Görgényi Ilona: *Harmadik rész II. fejezet*. In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
7. Hollán Miklós: *Társas elkövetői minőség és büntetőjogi felelősség*. In Állam- és Jogtudomány, 2000/1-2. szám, 155-183. o.
8. Jacsó Judit: *Harmadik rész, V. fejezet*. In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
9. Kónya István: *XIX fejezet*. In Kónya István (szerk.): *Magyar Büntetőjog I-IV*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2022.
10. Losonczy István: *A tettesség és részesség a büntetőjog rendszerében*. KJK, Budapest, 1966.
11. Mészár Róza: *A bünszövetség, a bünszervezet, valamint a csoportos elkövetés értékelése és a bírói gyakorlat*. In Jura, 2003/1. szám, 169-172. o.
12. Mészáros Ádám: *A bűncselekmény fogalmának alapkérdései*. OKRI, Budapest, 2020.
13. Mészáros Ádám: *A bűncselekmények elkövetői. Elméleti és gyakorlati alapkérdések*. Ad Librum Kiadó, Budapest, 2008.
14. Nagy Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2010
15. Sántha Ferenc: *Harmadik rész III. fejezet*. In Horváth Tibor (szerk.): *Magyar Büntetőjog általános rész*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
16. Sinku Pál: *A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények – Btk. XIX. Fejezet*. In Belovics Ervin (szerk.): *Büntetőjog II. Különös rész*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2021.
17. Szomora Zsolt: *XIX. fejezet*. In Karsai Krisztina (szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
18. Vámbéry Rusztem: *Büntetőjog*. Grill, Budapest, 1913.
19. Vaskuti András: *Az életkor és a fiatalokúakra vonatkozó rendelkezések az új Btk-ban*. In Jogtudományi Közlöny, 2015/4. szám, 173-182. o.

Jogforrások:

1. 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről
2. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
3. 2/2000. BJE
4. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
5. 27. BKv.
6. 56. BKv.
7. BH 1975.289.
8. BH 1980.428.
9. BH 1981.442.
10. BH 1982.361.
11. BH 1984.381.
12. BH 1987.194.
13. BH 1987.194.
14. BH 1988.303.
15. BH 1989.48.
16. BH 1990.46.

17. BH 1991.265.
18. BH 1992.565.
19. BH 1992.69.
20. BH 1993.482.
21. BH 1994.9.
22. BH 1996.512.
23. BH 1997.566.
24. BH 2000.279.
25. BH 2003.177.
26. BH 2003.271.
27. BH 2003.486.
28. BH 2017.284.
29. BH 2020.128.
30. BK 475.
31. BK 71.
32. BKV. 2023.2.
33. EBH 2003.844.
34. T/6958. számú törvényjavaslat indokolással – A Büntető Törvénykönyvről